

ARFA DAVIDOVA^a

to jest Žoltari Svetoga pisma poleg Vulgate^b z svojemi, za laglje težših mestih razmevanje, rastolnačenji, vu domorodni naš jezik prenešeni po Antonu Vraniću, plebanušu na Šipku^c.

Leta 1816.

Žoltar 1.

Je kakti predgovor vu pet knjig žoltarov – nagovarjanje na pobožnost i obderžavanje naredbe Božje, ar vu tom navlastito stoji blaženost vremenitoga življenja; i koji drugač čine, poginu.

¹ Blaženi človik

koji po nepobožnikov tolnačih ne hodi,
i na putu grešnikov ne stoji,
niti vu zboru ne sedi kužnem,

² nego po pravdi Gospona volju svoju ravna,
i zapoved Njegovu dan i noč razmišlava.

³ Ar bude kakti drevo zasadjeno vuz vodu tekuču
koje sâda svojega daje vu vremenu svojem.
Listje njegovo ne otpade;

^a David – drugi izraelski kralj, nasljednik Šaula i otac Salomona; vladao 1005.-965. pr. Kr. i prijestolnicu preselio u Jeruzalem; politički je značajan jer je ujedinio svih dvanaest izraelskih plemena, a teološki jer se očekivalo da će mesija biti jedan od njegovih potomaka; pripisuje mu se autorstvo brojnih psalama

^b Vulgata – latinski prijevod Biblije koji je sv. Jeronim izradio po nalogu pape Damasa 383.-405./6.; zbog njegova ugleda u Katoličkoj crkvi i liturgijske uporabe, kao i zbog slabog poznavanja jezika na kojem je Biblija napisana, do 20. stoljeća bilo je uobičajeno Sveto pismo prevoditi s latin-skog

^c Šipak – mjesto u jaskanskom kotaru gdje je Antun Vranić bio župnik; danas: Draganić

vs, koja god činil bude, srečna mu budu.

- ⁴ Ne tako, pak, nepobožniki, ne tak;
nego kakti prah kojega veter od lica zemlje odnaša.
⁵ I zato ne budu nepobožniki pri Sudu
kakti nit grešniki vu spravišču pravičnih opstati mogli.
⁶ Ar pozna Gospon puta pravičnih,
i put nepobožnikov bude se zaterl.

Žoltar 2.

*Proročanstvo od vtjelovljenja, kraljevske oblasti i zapovedništva Kristuševoga.^d
Tolnač narodov proti Kristušu koji Evangelium^e navuča – opomeneh za Kralje.*

- ¹ Zakaj se pobučili jesu narodi
i puki prazna nosiju namišljenja?
² Kralji se Zemlje skup zebali jesu,
dogovarjali su se poglaviteli proti Gosponu
i suprot Kristušu Njegovomu:
³ „Rastergajmo Zaveze Njihove
i jarem Njihov od nas hitimo.“

⁴ Koji na Nebesih stanuje, osmehaval jê bude,
i Gospon bu im se podšpotaval.
⁵ Govoril k njim bude vu serditosti svojoj,
i vu ljutosti svojoj zmešal jê bude.
⁶ Ja, pako, postavljen sam po Njem,
kralj Siona^f, svete gore Njegove,
ter nazveščam zapoved Njegovu.

⁷ Rekel je Gospon k meni,
„Ti si moj Sin. Ja sem te rodil denes.
⁸ Zaišči od mene, i dam ti narode za odvečtvo tvoje,

---

^d Kristuš – Pomazanik, (grč) Krist, (heb) Mesija

^e Evangelium - Evandjelje

^f Sion – brežuljak na kojem je izgrađen Jeruzalem

i kraje Zemlje za ladanje tvoje.

⁹ Ravnal jê budeš z železnum šibum,
i kakti lončarsko posudje terl jê budeš.“

¹⁰ I, kralji, razmite vezda,
vučite se, koji sudite Zemlju.

¹¹ Služite vu strahu Gospona,
i trepečuč radujte se Njemu.

¹² Poprimite navuk da može biti ne raserdi se Gospon,
i da zvan pravoga puta ne poginete
kad naskorom plane serditost Njegova.

Blaženi vsi koji se ufaju vu Njega!

Žoltar 3.

*Tverдно ufanje vu pomoč Božju vu sebi podiže. Skrovnim načinom prilaže se
terpečemu Kristušu.*

¹ Žoltar. Davidov.

Kada je bežal pred Absolonom⁸ sinom svojem.

² Gospone,
zakaj se povnožali jesu pregoniteli moji?
Vnogi se proti meni zdižu.

³ Vnogi govore k duši mojoj:
„Nejma pomoči pri Bogu svojem.“

⁴ Ti vendar, Gospone, jesi obramba moja,
dika moja, i izvisuješ glavu moju.

⁵ Glasom mojem kričal sem Gosponu,

---

⁸ Absolon – Abšalom, treći sin kralja Davida kojega je imao sa suprugom Maakom; i otac i narod osobito su ga voljeli zbog galantnosti i ljepote; nakon što je najstariji Davidov sin Amnon, kojega je imao sa suprugom Ahinoam, silovao Abšalomovu pravu sestru Tamaru, Abšalom se okrenuo protiv oca: prvo je ubio polubrata Amnona, a zatim je svrgnuo i Davida te javno silovao sve njegove žene i priležnice; nakon bitke u Efrajimovoj šumi, kada je David pobijedio njegovu vojsku, Abšalom je pobjegao, no kosa mu je zapela za granu; tako ga je našao vojskovođa Joab i prostrijelio ga, iako je David zapovjedio da se Abšalama ne dira

i posluhnul je mene iz gore svete svoje.

⁶ Spal sem, i zaspal sem tverдно;
stal sem se gore,
ar me je Gospon pod obrambu prijel.

⁷ Ne bum se bojal jezer ljudih,
koja me opsterla jesu!

⁸ Stani se, Gospone!
Bože moj, oslobodi me!
Ar vse, koji se meni prez zroka suprotstavili su,
jesi pobil;
zube grešnikov zdrobil jesi.

⁹ Od Gospona je zveličenje
i blagoslov puku Tvojemu Ti daješ.

Žoltar 4.

Vu kojem nagovarja David tak svoje verne, koji njega pred Absolonom bežečega slediju – kak i iste svoje neprijatele, i vse ostale druge – da Boga iz pravoga serca poštuju, ter od njega mir i blagoslov naj se ufaju. Skrovnim, pak, načinom opomina Kristuš i mati Cirkva sine svoje na tverдно vu Boga ufanje i stalnost vu suprotivčinah.

¹ Na sverhu.^h Vu pesmah.
Žoltar. Davidov.

² Kad bi zazival bil,
posluhnul me je Bog nekrivnje moje.
Vu stiski rasprostranil je meni.
Smiluj se meni
i posluhni molitvu moju.

³ Sini človečanski, kak dugo budete serca teškoga?
Zakaj ispraznost ljubite i laž ziskavate?

⁴ Znajte da Gospon z svetim svojim vse činil je čuda;

---

^h zverha – kraj; ovdje: vrijeme dolaska Mesije

posluhnul me bude Gospon gda budem kričal k njemu.

⁵ Serдите se, ali najte grešiti!

Koja si vu sercah vašeh mislite,
z oneh se vu komorah vašeh žalujete.

⁶ Aldujete aldova pravice,
ter vu Gospona se ufajte.

⁷ Vnogi govore: "Gdo nam dobra pokaže?"
Zaznamenuvana je sverhu nas
svetlost lica Tvojega Gospone.

⁸ Dodal si sercu mojemu veselje;
od sadov žitka, vina i olja svojega obogateli jesu.

⁹ Zarad toga vu miru spal budem i počival,
ar Ti, Gospone, osebujućim mene načinom
vu ufanju vtverdil jesi.

Žoltar 5.

*David vu imenu Cirkve, ali duše žalosne, prosi Boga da nepobožnem stegne –
pobožnem, pako, blagoslovi.*

¹ Na sverhu.
Za onu koja odvetćinu zadobiva.
Žoltar. Davidov.

² Posluhni, Gospone, reći moje
i krič moj prerazmi.

³ Pazi na reč molitve moje,
- o, kralj moj i Bog moj -
ar Tebi se molil budem!

⁴ Gospone, vjutro posluhneš glasa mojega!
Vjutro stal budem pred Tobom

⁵ i videl da nisi Ti Bog koji krivićnost bi ljubil.
Niti bu stanual poleg Tebe zloben,

⁶ nit budu pred licem Tvojem opstali krivićni.

Merziš na vse koji krivice činiju
⁷ i vse koji laž govore zateresh.ⁱ

⁸ Ja, pako, vu vnožini miloserdnosti Tvoje,
vleznem vu Hižu Tvoju,
i z strahom Tvojem klanjal Ti se budem
vu svetoj Cirkvi Tvojoj.

⁹ Vodi me, Gospone, vu pravici Tvojoj!
Zbog neprijatelov mojih,
ravnaj pred licem Tvojem puta mojega.

¹⁰ Ar nejma istine vu vustah njihovih:
serce njihovo prazno je;
otpert grob je gerlo njihovo,
vkanljivo činili su z jeziki svojemi.

¹¹ Sudi jê, Bože!
Naj se razmeču namišljenja njihova!
Zbog vnožine zločinstvih njihovih zahiti jê,
ar su Te raserdili, Gospone.

¹² I naj se vesele vsi koji se vu Te ufaju!
Naveke se raduvali budu,
i budeš stanual vu njih.
I vsi koji Tvoje ime ljube
dičili se z Tobom budu.

¹³ Ar pravičnomu Ti blagoslovil budeš,
kak si nas opsterl Gospone,
z ščitom dobrovoljnosti Tvoje!

ⁱ U izvorniku nedostaje 7b: *Gospod prezire krvopije i himbenike*

^j Bes Sabea – Bat Šeba, žena Urije Hetita; David ju je ugledao jedne noći kako se kupala na krovu i uzeo je za ljubavnicu dok se njen muž borio u njegovoj vojsci; kada je ostala trudna, Urija je dobio dopust, no nije želio spavati sa ženom dok se njegovi ljudi bore; zato je David skovao urotu da ga se ubije: vojska je napala, a potom su se svi povukli i prepustili Uriju neprijatelju; Urija je tako poginuo, a David se oženio njegovom udovicom Bat Šebom; međutim, prorok Natan je Davidu objavio da Bog zna za njegov grijeh i da će to dijete umrijeti; David se pokajao, a Bat Šeba je kasnije postala majka Salomona

Žoltar 6.

*Prosi David betega, z kojim je zbog greha z Bes Sabeumⁱ vučinjenoga kaštigan,
osloboditi se; prilagodi se grešniku pokoru činećemu.*

¹ Na sverhu. Vu pesmah.

Na citaru osmostrunu.^k

Žoltar. Davidov.

² Gospone, ne pokaraj me vu ljutosti Tvojoj

i vu serditosti Tvojoj ne kaštigaj mene.

³ Smiluj mi se, Gospone, ar nemočen jesem!

Ozdravi me, Gospone, ar zmučene jesu kosti moje.

⁴ I duša je moja zmučena jako;

ali, Gospone, kak dugo?

⁵ Oberni se, Gospone, i oslobodi dušu moju!

Pomozi mi zarad miloserdnosti Tvoje,

⁶ ar ni ga koji vu smerti bi pomislil na Te.

Vu grobu, pako, gdo Te bude hvalil?

⁷ Zatrudil sem se vu javkanju mojem,

pral budem vsaku noć postelju moju,

ložišće moje z suzami bum poleval.

⁸ Potamnilo je pred ljutostjum oko moje,

oslabil sem med neprijateli mojemi.

⁹ Odstupite od mene svi koji zlo delate,

ar posluhnul je Gospon glas plača mojega.

¹⁰ Posluhnul je Gospon prošnju moju,

Gospon je prijel molitvu moju.

¹¹ Naj se sramuju i zmute jako svi neprijateli moji,

naj se povernu i sram jê naj bude kaj berže.

---

^k citara osmostruna – kitara s osam žica; instrument nalik liri, ali veći i sofisticiraniji

Žoltar 7.

Zarad rečih iliti odluke Saulove¹ proti Davidu ov žoltar vidi se spopevan biti, ar vu njem tuži se David da krivičnim načinom potvorjen je za puntariju i nevernost proti kralju; prosi Božju pomoč proti pregonitelu svomu, kojega buduče poginutje prenazvešča.

¹Žoltar. Davidov.

Kojega je spopeval Gosponu zarad rečih Kusi sina Jemini^m.

²Gospone, Bože, moj! Vu Te se ufal jesem.

Oslobodi me i brani od vseh pregonitelov mojih.

³Da ne pograbi gda kakti oroslan dušu moju,
ar ne ga ki bi me branil i oslobodil.

⁴Gospone, Bože, moj!

Ako sem to včinił,
ako je zloba kakva vu rukah mojih,

⁵ako sem zlo z zlem vračal,
vredno bu da opadem prez vsake pomoči
pred neprijateli mojemi.

⁶Naj preganja neprijatel dušu moju
i naj nju zadobi;
i naj na zemlju potlači življenje moje
i diku moju na prah naj obesori.

⁷Stani se, Gospone, vu serditosti Tvojoj,
i podigni se po mejah neprijatelov Tvojeh!
I podigni se, Gospone, Bog moj,
zarad zapovedi koju dal jesi!

⁸I spravišče pukov opsterlo Te bude,
zarad njega anda podigni se na višinu.

---

¹ Saul – Šaul, prvi židovski kralj; David je kao mladić svirao na njegovu dvoru te je glazbom umirivao njegovu mahnitost; Šaul je bez razloga progonio Davida, no David ga nije htio ubiti jer je kralj Božji pomazanik; Šaul je napokon stradao u bitci, i tek ga je tada David naslijedio.

^m Kusi sin Jemini – Kuš Benjaminovac; spominje se samo na tom mjestu u Bibliji i o njemu se ne zna ništa pobliže; zemlja Kuš u biblijsko doba obuhvaćala je prostor današnje Etiopije i Sudana.

⁹ Gospon sudi puke.

Sudi me, Gospone, poleg pravičnosti moje,
i poleg nedužnosti moje vu meni.

¹⁰ Zloba grešnikov naj se zatre!

Ti, Bože, koji pretresaš serca i bubrige,
pravičnoga ravnal budeš.

¹¹ Pristojno ufam se pomoć od Gospona,
koji pomaže vsem dobroga serca.

¹² Bog sudec pravičen, jak i sterpliven,
bu li se vsaki dan serdil?

¹³ Ako se ne obrnete, mahal bu mečem svojim!

Napel je luka svojega i pripravil ga je,

¹⁴ priredil je na njem smertne strele,

kopja svoja pripravil je gorućem.

¹⁵ Nut, trudi se z krivicum;

zanosil je tugu, i nepravicu porodil.

¹⁶ Otperl je jamu ter iskopal ju je,

i opal je v jamu ku si je sam napravil.

¹⁷ Tuga njegova poverne se na glavu njegovu,

i na time glave njegove

zesiplje se nedostojnost njegova.

¹⁸ Blagoslivljaj bum Gospona zbog pravičnosti Njegove,

i speval bum imenu Gospona Višnjega.

Žoltar 8.

Vu ovom žoltaru hvali velikoću izvišenosti božanske, iz tulikeh i tak čudnoviteh činov Njegoveh, med kojimi kajti najplemeniteši čin je človek, i vu človeku Bog Kristuš; tak, po pravici, prilagodi se Kristušu.

¹ Na sverhu za tisku.ⁿ

Pesem. Davida.

ⁿ tisak – vinski tijesak; na početku psalama 8, 81 i 84 javlja se heb. izraz 'al-haggittit za što se pretpostavlja da je glazbeni termin povezan s gradom Gatom pa bi značenje moglo biti "u stilu grada Gata"; Septuaginta i Vulgata izraz povezuju s heb. gat "vinski tijesak", pa bi se to imalo razumjeti kao "pjesma vinara", lat. "pro torcularibus"

² Gospone, Gospon naš!

Kak čudnovito je ime Tvoje po vsoj Zemlji!
Ar izvišeno je veličanstvo Tvoje sverhu Nebes.

³ Iz vust dečinskih, i sesnujućeh,
zveršil si hvalu Tvoju
zbog neprijatelov Tvojeh,
da tak neprijatela kak i fantlivca zateresh.

⁴ Kad razgledam čine ruk tvojeh
– Nebo, Mesec i zvezde koje ti napravil jesi –

⁵ kaj je človek da se tak z njega spominaš,
ali sin človečji da ga tak pohajaš?

⁶ Malo menšega včinil si njega od angelov,
z preštimanjem i dikum okorunil si ga.

⁷ I postavil si ga nad vsemi čini ruk Tvojeh.
Vsa si hitil pred noge njegove:

⁸ vse ovce i vole,
i sverhu toga vsu živinu polja,
⁹ ptice nebeske i ribe morske,
ke se sprehajaju po stezah morskeh.

¹⁰ Gospone, Gospon naš!

Kak čudovito je ime Tvoje po vsoj Zemlji!

Žoltar 9.

*Vu ovoj pesmi hvali Bogu na preobladanju neprijatelov svojih. Od retka, pak, 21.
(gde Židovi vre 10. žoltar počimlju) Boga prosi da dobre proti zločestem vsigdar
brani.*

¹ Na sverhu. Za skrovnosti Sina.

Žoltar. Davidov.

² Hvalil Te, Gospone, budem iz vsega serca mojega,
pripovedal bum vsa čudačinstva Tvoja.

³ Veselil i raduval se budem vu Tebi,
speval bum imenu Tvojemu, Najvišeši!

- ⁴ Kad neprijatele moje nazad potiraš,
oslabili budu, i pred licem Tvojem poginu.
- ⁵ Ar sud si deržal,
i pravicu meni dopital,
sedil si na pristolju Tvojem,
koji po pravici sudiš.
- ⁶ Pokaral si narode,
i poginul je krivodušnik,
zaterl si ime njihovo za vsigdar,
i na vse veke vekov.
- ⁷ Oslabil vsa neprijatelov sablje tja do zadnje,
porušil si varaše njihove,
spomenek njihov zginul je z glasom.
- ⁸ Gospon, pak, ostane na veke.
Za sud priredil je pristolje svoje
- ⁹ i sudil bu sveta polak pravednosti,
sudil bu narode po pravici.
- ¹⁰ I Gospon postal je hramba siromaku,
i pomoćnik vu prigodnoj dobi trapljenja.
- ¹¹ Naj se vu Te ufaju ki spoznaju ime Tvoje,
ar koji Te iščeju, njê nisi zapustil.
- ¹² Spevajte Gosponu, koji stanuje na Sionu,
nazveščajte med narodi čine Njegoveh.
- ¹³ Ar potrebujuć kerv njihovu mislil je na njê,
ni se spozabil iz kriča siromakov.
- ¹⁴ Gospone, smiluj mi se,
i poglej kak me ponizili jesu neprijateli moji
ki me podižu od vrat smerti –
- ¹⁵ da tak nazvešćal bum mogel vse hvale Tvoje .
Pred vrati Kćeri Sionske^o.
kruto raduval se budem vu pomoći Tvojoj.

---

^o Kćer Sionska – Jeruzalem, tj. grad na gori Sion

- ¹⁶ Prepali su narodi vu porušenje
koje su meni pripravili bili.
Zaplele su se noge njihove vu iste zanjke
koje su meni skrovno podlekli bili.
- ¹⁷ Poznalo se bude da Gospon pravo sudi,
ar vlovljen je grešnik vu delu ruk svojeh.
- ¹⁸ Naj se vu Pakal porinu grešniki,
i vsi narodi ki se z Boga spozabe.
- ¹⁹ Ar vsevdilj zabljivalo ne bude se na siromaka,
niti sterplivnost [sirom]akov zaman ne bude vsigdar.
- ²⁰ Zdigni se, Gospone!
I ne daj človeku premogučemu biti;
pred licem Tvojim naj se sude narodi!
- ²¹ Postavi jim, Bože, zapovednika -
naj spoznaju narodi da ljudi jesu.

Žoltar 10.

Ovde počimlje se polek Židovov Žoltar 10.

- ¹ Zakaj si odstupil, Gospone?
Zapustil si nas vu najprigodnejšem trapljenja vremenu.
- ² Ar kad nepobožnik se gizda, siromak se trapi;
poloviju se vu tolmačih koje zmišljavaju.
- ³ Ar zbog poželenj serca svojega, hvali se grešnik,
i blagoslivlja se nebogoljubnik.
- ⁴ Raserdil je grešnik Gospona,
ter iz prevelike pravednosti svoje nit ne pita za njega.
- ⁵ Nejma Boga pred očmi svojemi,
zasmradjeni su vsako vrime puti njegovu.
- Zginu spred očih njegovih sudi Tvoji,
on će sverhu vsih neprijatelov svojih sam gospodovati.
- ⁶ Kajti rekel je v sercu svojem:
„Od pokolenja do pokolenja opstal budem srečen.”